

Contact

Postadres Provinciehuis

Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11

www.zuid-holland.nl

Datum

Zie verzenddatum linksonder

Ons kenmerk

PZH-2022-806153202 DOS-2016-0004358

Uw kenmerk

Projectnummer: 3618

Bijlagen

1

Commissie voor de milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 760

3511 MK Utrecht

Onderwerp

Reactie advies Monitor Leefomgeving Zuid-Holland

Geachte Commissie,

Onder dankzegging van het door u uitgebrachte advies over de opzet en uitwerking van de Monitor Leefomgeving Zuid-Holland, gebaseerd op de versie van de monitor zoals deze vorig jaar aan Provinciale Staten is aangeboden, berichten wij u via deze weg over hoe wij het advies hebben meegenomen in de ontwikkeling van onze monitor.

In de adviesvraag over de Monitor Leefomgeving Zuid-Holland, hierna te noemen de monitor, zijn drie vragen aan u gesteld:

1. Toepassing I. Voor de Omgevingsvisie.
De vraag betreft hier in hoeverre de ontwikkelde systematiek in de monitor tegemoet komt aan de aanbevelingen/uitgangspunten voor de stappen naar een volgende versie van de Omgevingsvisie en dan met name ten aanzien van de monitoring van omgevingskwaliteiten, beoordeling van de resultaten daarvan en eventuele bijsturing.
2. Toepassing II. Voor milieueffectrapportages bij nieuw strategisch Omgevingsbeleid.
De vraag betreft hier de bruikbaarheid van de indicatoren in het beoordelingskader van de monitor als basis voor een leefomgevingstoets/MER bij de wijziging van of de ontwikkeling van nieuw strategisch Omgevingsbeleid.
3. Toepassing III. Voor meten doelbereik en effecten Omgevingsbeleid.
De vraag betreft hier de bruikbaarheid van de monitor leefomgeving voor de beleidscyclus van het provinciale Omgevingsbeleid om te kunnen bepalen in hoeverre de daarin geformuleerde doelen worden bereikt, inclusief het effect daarvan op de leefomgeving.

Uw advies is globaal op te delen in:

- Algemene adviespunten over de opzet en uitwerking van de monitor;
- Observaties bij de toepassingsgebieden;
- Observaties en aandachtspunten bij thema's en indicatoren.

Bezoekadres
Zuid-Hollandplein 1
2596 AW Den Haag

Tram 9 en de buslijnen
90, 385 en 386 stoppen
dichtbij het
provinciehuis. Vanaf
station Den Haag CS is
het tien minuten lopen.
De parkeerruimte voor
auto's is beperkt.

Reactie op de algemene adviespunten over opzet en uitwerking van de monitor

In uw advies heeft u als eerste een aantal overkoepelende aanbevelingen en overwegingen geformuleerd met het oog op de consistentie van de monitor en het volwaardig meewegen van de leefomgeving bij besluiten binnen het Omgevingswetstelsel. Het betreft de volgende aanbevelingen en overwegingen:

- **Richt de monitor zuiver op de staat van leefomgeving**
De monitor is nu nog niet eenduidig gericht op de staat van de leefomgeving, ook al is dat wel de bedoeling van de provincie. De Commissie onderschrijft dit uitgangspunt maar ziet dat het her en der nog niet gescheiden is. Houdt dit echter strikt gescheiden. Zo blijft de monitor zelf de staat van de leefomgeving op eenzelfde manier weergeven en zijn scores herkenbaar voor de omgeving en te volgen in de tijd. Ook zijn deze minder gevoelig voor politiek bestuurlijke invloeden.
- **Kijk regionaal en lokaal wat er speelt**
De provincie Zuid-Holland is zeer divers. Een gemiddelde provinciale waarde zegt bij sommige indicatoren weinig. Inkomen en omvang van de werkloosheid verschillen van wijk tot wijk, files vormen zich niet gelijkmatig over de provincie en de luchtkwaliteit is in Pernis anders dan in het Groene Hart. Het gemiddelde op provincieniveau in de huidige monitor geeft dan niet altijd weer wat er op gebiedsniveau aan de hand is of kan zelfs (potentiële) problemen verdoezelen. Richt daarom de monitor zodanig in dat deze regionale verschillen zichtbaar kunnen worden gemaakt.
- **Onderbouw de monitor, benut bestaande bronnen**
De achtergrondinformatie en onderbouwing van scores is nu nog niet altijd beschikbaar. Voor heel veel onderwerpen bestaan al goede metingen die worden beheerd door andere partijen. Vaak is informatie lokaal beschikbaar en wordt deze samengevoegd. Dit samenvoegen kan provinciebreed maar is dus ook voor deelgebieden van belang. Maak de monitor gelaagd in opzet door de indicatoren verder doorklikbaar te maken. Zo kunnen zaken als bronnen, de bepaling van beoordelingsscores en kaartmateriaal ontsloten worden zonder aan overzichtelijkheid in te boeten. Ook de verantwoording van de monitor zelf kan worden toegevoegd. Dit hangt ook samen met het volgende punt.
- **Gebruik geen 'expert judgement', maar meet.**
Baseer de monitor op metingen en val zo min mogelijk terug op expert judgement. Bestaande normen en streefwaardes kunnen benut worden bij het beoordelen van metingen en het vaststellen van trends. Sluit hierbij zoveel mogelijk aan bij bestaande initiatieven en erkende praktijken, zodat uitkomsten vergeleken kunnen worden en niet 'het wiel opnieuw uitgevonden' hoeft te worden. Vaak is er consensus over wat een 'goede score' is; benut deze kennis en ervaring. Idealiter wordt vooral gebruik gemaakt van meetreeksen waarvan de kwaliteit (onafhankelijk) geborgd is; de Commissie geeft hiervoor in de bijlage een aantal ideeën. Zo wordt bovendien voorkomen dat te veel discussie ontstaat als de uitkomsten politiek-bestuurlijk of bij het publiek niet bevallen. Een efficiënte en doelmatige monitor draagt ook bij aan de gewenste continuïteit omdat het bijhouden ervan relatief weinig 'kost'. Eén keer inwinnen en meervoudig gebruiken, is hier het devies.

Als Commissie benadrukt u vervolgens de noodzaak van langjarig commitment, een goede ambtelijke borging en duidelijke momenten waarop de informatie uit de monitor mee kan wegen bij besluiten. Zodat de monitor een vast en onmisbaar onderdeel wordt

van het Omgevingsbeleid en de cyclus van politieke besluitvorming in Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten.

Het doet ons deugd dat u vervolgens constateert dat de beoordeelde versie van de monitor een uitstekende basis voor een goed gesprek biedt. U adviseert de monitor verder te ontwikkelen aan de hand een systematische aanpak gebaseerd op vijf punten. Op deze punten wordt hierna per punt een reactie gegeven op hoe wij met het adviespunt om (willen) gaan.

1. Definieer de leefomgeving, doelgroep en toepassing.

Geef aan:

- a. *wat de provincie verstaat onder de leefomgeving;*
- b. *voor wie de monitor wordt ingericht;*
- c. *voor welke toepassing de monitor wordt gebruikt.*

Reactie:

- a. Op de te hanteren definitie van de (fysieke) leefomgeving wordt hieronder apart teruggekomen;
- b. De monitor is in de eerste plaats bedoeld voor Provinciale Staten, om desgewenst te gebruiken in hun agenderende rol en bij gesprekken met Gedeputeerde Staten. Daarnaast dient de monitor als vertrekpunt voor plan-MER-procedures en leefomgevingstoetsen, en is daarmee ook bedoeld voor interne en externe professionals op dat vlak. Tot slot dient de monitor uiteraard ook te begrijpen zijn voor de inwoners van Zuid-Holland.
- c. De monitor is primair bedoeld voor als ondersteuning bij het gesprek tussen Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten over (agendering van) de noodzaak van reflectie op het gevoerde beleid. Daarnaast is de monitor bedoeld als vertrekpunt, en nadrukkelijk slechts als vertrekpunt, voor het uitvoeren van plan-MER-procedure en Leefomgevingstoetsen. Provinciale Staten kunnen de monitor leefomgeving Zuid-Holland gebruiken ter ondersteuning van haar agenderende rol voor welke toepassing de monitor wordt gebruikt.

Definitie van de (fysieke) leefomgeving

In de Omgevingswet is een (niet uitputtende) opsomming opgenomen van onderdelen die in elk geval onder de fysieke leefomgeving vallen. In de Nationale Omgevingsvisie komt de verwevenheid tussen de fysieke en sociale leefomgeving aan de orde. Zoals door u aangegeven in uw advies is de reikwijdte van het concept leefomgeving bepalend voor de opzet van de monitor en is de keuze daarbij aan ons.

De monitor leefomgeving Zuid-Holland is gekoppeld aan de Omgevingswet en onze eigen provinciale Omgevingsvisie. Gezien de verwevenheid tussen de fysieke en sociale leefomgeving en gezien het feit dat ook in Provinciale Staten het belang van het sociale domein aan de orde is geweest, heeft het ook beschikbaar hebben van indicatoren over sociale aspecten binnen Zuid-Holland de voorkeur. Naar aanleiding van uw advies hebben wij daarom besloten een onderdeel 'Brede Welvaart' toe te voegen aan de monitor, waarin zowel bestaande als nieuwe indicatoren die meer met de sociale leefomgeving worden geassocieerd worden ondergebracht.

2. Kies onderwerpen en indicatoren.

Definieer de onderwerpen die in de monitor aan de orde komen en welke niet. Koppel aan de onderwerpen indicatoren, maak helder wat je idealiter wilt meten. Geef aan, daar waar er een storende kennisleemte is, of en zo ja op welke wijze die kennisleemte geëlimineerd kan worden en op welke termijn.

Reactie:

Per indicator wordt een toelichting opgenomen waarom de indicator van belang wordt geacht, welke keuzes zijn gemaakt in het opbouwen van de indicator en wel data wordt gebruikt. Daar waar de indicatoren nog niet (volledig) uitgewerkt zijn, wordt expliciet aangegeven dat de indicator nog 'in ontwikkeling' is. Voor zover mogelijk wordt daarbij aangegeven van de gewenste inrichting van de indicator is.

Binnen deze digitale raadpleegomgeving van de monitor zullen bij individuele indicatoren in voorkomende gevallen extra informatie, duiding en of relevantie visualisaties worden toegevoegd. De digitale raadpleegomgeving zal daarmee de komende tijd nog een doorontwikkeling doormaken.

Op deze manier geven wij naar ons inzicht invulling aan dit ontwikkelpunt.

3. Kijk naar de regio.

Zorg voor zoveel mogelijk geregionaliseerde informatie, ook weer op basis van bestaande informatie.

Reactie:

U constateert terecht dat de provincie Zuid-Holland zeer divers is. Een uitspraak in de huidige monitor over hoe het er gemiddeld op provincieniveau voorstaat, geeft dan niet altijd weer wat er op gebiedsniveau aan de hand is of kan inderdaad zelfs (potentiële) problemen verdoezelen.

Het inrichten van de monitor op een zodanige manier dat de regionale verschillen zichtbaar kunnen worden gemaakt is een belangrijke doorontwikkeling die wij zelf ook onderkennen. Het kijken naar de regio's brengt uitdagingen met zich mee. Idealiter zou de monitor 'verschaalbaar' moeten zijn, en kunnen inzoomen naar een willekeurige regio, of een willekeurig gebied, waarop een bepaalde problematiek of opgave speelt. Een dergelijk werkingsprincipe is technisch uitdagend en inhoudelijke complex. Data wordt niet altijd voor iedere willekeurige regio-indeling beschikbaar gesteld. Een 'verschaalbare' regionale versie van de monitor zien wij als een uiteindelijk doel. Het doorvoeren van deze doorontwikkeling zal echter de nodige tijd vergen.

4. Bijsluiter essentieel.

Maak per indicator een bijsluiter over welke informatie de indicator presenteert, welke data worden gebruikt en indien van toepassing de wijze van aggregatie. Gebruik de meetwaarden om te komen tot scores voor indicatoren en deze van een kleur te voorzien op basis van zoveel mogelijk bestaande normen, streefwaarden of vergelijkingen.

Reactie:

In samenhang met ontwikkelpunt 2 zal per indicator zal duidelijk worden aangegeven op welke dataset de indicator is gebaseerd en welke (eventuele) bewerkingen met de data zijn uitgevoerd. Om het 'expert judgement' los te laten, is per indicator ook expliciet de definitie van het beoordelingscriterium toegevoegd. Zodat transparant is hoe de data wordt geïnterpreteerd en onder welke voorwaarden bepaalde kleurscores worden toegekend.

5. Gebruik van de monitor over de jaren.

Geef aan hoe en met welke frequentie de monitor wordt gebruikt en bijgewerkt voor het gesprek in de Staten en bij besluiten.

Reactie:

De eerste versie van de monitor is vorig jaar beschikbaar gekomen. Op verzoek van Provinciale Staten wordt de geactualiseerde versie van de monitor nu tegelijk met de zogeheten Kadernota aangeboden aan Provinciale Staten. Zodat Provinciale Staten bij de besluitvorming over de Kadernota gebruik kunnen maken van het beeld van de leefomgeving van Zuid-Holland die door de monitor gegeven wordt.

Bij het aanbieden van de monitor zullen wij tegelijk voorstellen aan Provinciale Staten om de monitor jaarlijks in bijgewerkte vorm bij de Kadernota aan Provinciale Staten aan te bieden. Zodat toepassing van de monitor bij dit beslismoment geborgd is.

In aanvulling geldt de monitor als vertrekpunt bij planMER-procedures en leefomgevingstoetsen. Bij individuele besluitmomenten in dergelijke processen zal de monitor daarmee indirect bij de besluitvorming worden toegepast.

De bovenstaande ontwikkelpunten zijn in uw advies nog verder inhoudelijk toegelicht. De inhoud van die toelichting wordt ambtelijk meegenomen bij de inhoudelijke verdere doorontwikkeling van de monitor.

Ten aanzien van de benoemde ontwikkelpunten constateert u uiteindelijk dat de aanpak voor een groot deel al in (de eerste versie van) de monitor zit. Wij zijn uiteraard blij met deze constatering van uw kant.

Reactie op observaties bij de toepassingsgebieden

In algemene zin benoemt u dat het welslagen van de monitor leefomgeving afhankelijk is van een goede toepassing die in de provincie breed wordt gedragen. Door de monitor te richten op de staat van de leefomgeving en niet op steeds wisselende doelen behoudt deze een zekere objectiviteit. Door de monitor te baseren op bestaande praktijken verwacht u dat het bijhouden goed te doen is en lang is vol te houden. U draagt vooral langjarig commitment en duidelijke momenten waarop de monitor een rol speelt bij besluiten aan als een belangrijk aandachtspunt. De monitor zou een vast en onmisbaar onderdeel moeten zijn van het Omgevingsbeleid en de cyclus van politieke besluitvorming.

Wij onderkennen het belang van langjarig commitment en beogen met de koppeling van de monitor aan de jaarlijkse besluitvorming over de Kadernota de monitor een vaste plek te geven in de cyclus van politieke besluitvorming.

Vanuit de drie toepassingsgebieden die in de adviesvraag aan u zijn voorgelegd zijn door u observaties per toepassingsgebied meegegeven.

Toepassing voor Omgevingsvisie

Met de in het advies aangereikte aanpak acht u dat de monitor is door te ontwikkelen tot een gelaagde monitor. Daarbij brengt de bovenste, meest zichtbare laag op hoofdlijnen de staat van de leefomgeving in kaart aan de hand van een beperkt aantal (al dan niet samengestelde) toestandsindicatoren. Op basis van het beeld dat oprijst uit de gegevens (van de eerste versie van de monitor) kan het gesprek met Provinciale Staten gevoerd worden over de Omgevingsvisie en nieuwe versies daarvan, op periodieke basis. Daar waar nodig biedt de monitor extra achtergrondinformatie, ook voor deelgebieden. De ontwikkelde systematiek in de monitor komt daarmee tegemoet aan de aanbevelingen/uitgangspunten voor de vervolgstappen naar een volgende versie van de Omgevingsvisie en dan met name ten aanzien van de monitoring en bijsturing.

Vanuit deze observaties trekken wij de conclusie dat wij met de ontwikkeling van de monitor de goede weg zijn ingeslagen.

Toepassing voor Omgevingsvisie en strategisch Omgevingsbeleid

U onderschrijft de aanpak dat breed begonnen wordt, en dat daarna wordt ingezoomd op de informatie die nodig is voor het beluit. De monitor zou daarbij gebruikt moeten worden als basis. In monitor is in huidige vorm niet onmiddellijk geschikt voor een leefomgevingstoets of planMER, wel kunnen de thema's en onderwerpen in de monitor dienen als eerste checklist voor een planMER. Daarnaast geven, zo verwacht u als commissie, de uitkomsten van de monitor aanleiding tot het formuleren van een beleidsagenda. Ook kan het gesprek over een voorliggend besluit steeds worden gerelateerd aan de staat van de leefomgeving en hoe het plan/project hieraan bijdraagt of hiervan afdoet. Volgens u wordt daarmee bewustzijn gecreëerd en brengt het de leefomgeving steeds integraal onder de aandacht in het gesprek met Provinciale Staten.

In het advies over de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) Middengebied Zuidplaspolder van de provincie Zuid-Holland is door u aanbevolen om de monitor meer toe te snijden op een beoordelingskader dat past bij de kenmerken van het plangebied en de te realiseren opgave. U adviseerde om niet integraal uit te gaan van indicatoren uit de monitor, maar op onderdelen selectiever te zijn (en op sommige thema's meer aangescherpt). Omdat het gaat om een integrale gebiedsontwikkeling gaat zijn veel van de in de monitor genoemde indicatoren in principe van toepassing. Door de foto van de leefomgeving en de beoordeling van mogelijke effecten toe te spitsen op het gebied en door de uitdagingen voor dit gebied te agenderen, kunnen bouwstenen worden gegenereerd die gebruikt kunnen worden in scenario's die de hoeken van het speelveld voor ontwikkeling van het gebied in kaart brengen. Het valt u op dat bij een concreet project zoals deze gebiedsontwikkeling het in de rede ligt om gebied specifieke zaken toe te voegen.

In het advies over de NRD ter voorbereiding van het planMER over de Module Energietransitie bent u ingegaan op de in het planMER te beschrijven bestaande milieusituatie en milieugevolgen. Daarbij is er door u van uitgegaan dat alleen de gevolgen van windparken en zonnevelden beoordeeld kunnen worden. Geadviseerd is om het aantal criteria sterk te beperken. Indicatoren op het gebied van economie, sociale aspecten, bodem, bodemdaling, waterveiligheid, grondgebruik, luchtkwaliteit, verstedelijking, mobiliteit en verkeersveiligheid zijn geadviseerd om weg te laten. Het valt u op dat voor een meer abstract besluit zoals deze beleidswijziging, een aantal indicatoren kunnen worden weggelaten, daar waar deze het integrale karakter van de leefomgevingsinformatie niet in de weg staan.

Wij delen uw observatie dat de monitor niet onmiddellijk geschikt is voor een leefomgevingstoets of planMER-procedure. Dit sluit aan bij het doel om de monitor slechts als vertrekpunt te laten dienen voor deze trajecten.

Toepassing voor meten doelbereik en effecten breder Omgevingsbeleid

U adviseert nadrukkelijk om dit gescheiden te houden van de monitor. Het gaat hier om de bruikbaarheid van de monitor voor de beleidscyclus van het provinciale Omgevingsbeleid om te kunnen bepalen in hoeverre de in de provinciale Omgevingsvisie geformuleerde doelen met het Omgevingsbeleid kunnen worden gerealiseerd. Met name voor wat betreft het effect van beleid op de leefomgeving.

De Omgevingsvisie, een strategisch plan waarvoor een milieueffectrapportage wordt opgesteld of ander Omgevingsbeleid, kent altijd een bepaald doel. Idealiter zijn deze doelen als toetsbare doelstellingen geformuleerd, bijvoorbeeld gerelateerd aan wettelijke normen. U adviseert echter niet te pogen de monitor uit te breiden met indicatoren voor het meten van het halen van extra beleidsdoelen of meten van de inzet van middelen om deze doelen te halen. U onderkent dat dit zeer belangrijke en nuttige informatie is, die echter beter in een periodieke evaluatie naast de monitor kan worden bepaald. Zo blijft de monitor zelf de staat van de leefomgeving steeds op eenzelfde manier weergeven en zijn scores herkenbaar voor de omgeving en te volgen in de tijd.

Wij zijn het met u eens dat er een verschil zit tussen het meten van de lange termijn effecten op de leefomgeving en het meten van concrete beleidsprestaties voor de kortere termijn. De monitor betreft geen evaluatie van specifieke beleidsprestaties of verantwoording van ingezette middelen.

Reactie op observaties en aandachtspunten bij thema's en indicatoren

Om aan de provinciale doelstelling te voldoen dat de staat van de leefomgeving in zijn geheel in beeld is, heeft u bij het advies een aantal suggesties gedaan voor nieuwe indicatoren, en enkele overwegingen om bestaande indicatoren te wijzigen/uit te breiden. Hierna is reactie weergegeven op deze suggesties en overwegingen.

Indien wij uw suggesties overnemen, zullen de nieuwe indicatoren nog niet direct in uitgewerkte vorm aan de monitor zullen worden toegevoegd. De invulling van deze

